

СИЛАБУС ДИСЦИПЛІНИ

«Патологічна морфологія, розтин та судова експертиза»

Ступінь вищої освіти - Магістр
Спеціальність 211 Ветеринарна медицина (скорочений термін)
Освітня програма «Ветеринарна медицина»
Рік навчання 4, семестр 7, 8
Форма навчання денна
Кількість кредитів ЄКТС 8
Мова викладання українська

Лектор курсу
Контактна інформація
лектора (e-mail)
Сторінка курсу в eLearn

Лісова Вікторія Вікторівна
lisova_vv@nubip.edu.ua
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=1786>

ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Патологічна морфологія та судова ветеринарія» ґрунтується на вивченні матеріальних основ патологічних процесів, їх причин, механізмів, динаміки розвитку і їх завершення. Прикладним аспектом дисципліни, який зіставляє відповідність структурно-функціональних змін з результатами клінічних, біохімічних і патофізіологічних досліджень з метою контролю лікувально-профілактичної роботи є вивчення нозології, морфофункціональних змін в органах, тканинах і клітинах, виявлених при патологоанатомічному розтині та гістологічному дослідженні, які є складовими патологоанатомічної діагностики хвороб.

Курс навчальної дисципліни «Патологічна морфологія, розтин та судова експертиза» включає загальну патоморфологію, яка вивчає патологічні процеси, спільні для багатьох хвороб і патологічних станів, спеціальну патоморфологію, яка вивчає патології різних органів і систем органів, а також патоморфологію хвороб різної етіології та основи судової ветеринарної медицини.

Особлива увага приділяється морфологічним аспектам діагностики різних хвороб і патологічних станів та встановленню причини загибелі тварин, у тому числі при проведенні судово-ветеринарної експертизи.

Методи вивчення дисципліни: патологоанатомічні (проведення патологоанатомічного розтину); гістологічні (виявлення мікроскопічних змін); гістохімічні (визначення гістохімічного складу клітин).

Структура навчального курсу «Патологічна морфологія та судова ветеринарія» складається із: загальної патоморфології, спеціальної патоморфології та основ судової ветеринарної медицини.

Компетентності ОП

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності (ЗК)

- ЗК7. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК9. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні компетентності (СК):

- СК2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності.

- СК5. Здатність застосовувати методи і методики патолого-анатомічної діагностики хвороб тварин для встановлення остаточного діагнозу та причин їх загибелі.
- СК6. Здатність здійснювати відбір, пакування, фіксування і пересилання зразків біологічного матеріалу, відібраного під час патолого-анатомічного розтину, для лабораторних досліджень.
- СК7. Здатність організовувати і проводити лабораторні дослідження й аналізувати їх результати.
- СК14. Здатність проводити судово-ветеринарну експертизу.
- СК19. Здатність здійснювати просвітницьку діяльність серед працівників галузі та населення.
- СК20. Здатність організовувати, здійснювати і контролювати документообіг під час професійної діяльності.

Програмні результати навчання (ПРН) ОП:

ПРН3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

ПРН5. Установлювати зв'язок між клінічними проявами захворювання та результатами лабораторних досліджень.

ПРН13. Розуміти логічну послідовність дій та вміти оформляти відповідну документацію під час проведення судово-ветеринарної експертизи.

СТРУКТУРА ДИСЦИПЛІНИ

Тема	Години (лекції/лабораторні)	Результати навчання	Завдання	Оцінювання
1 семестр				
Змістовий модуль 1. Смерть і посмертні зміни. Пошкодження				100
Тема 1. Вступ. Вчення про смерть (танатологія)	2/-	Знати: визначення смерті, види смерті, етапи процесу вмирання, загальну характеристику посмертних змін. Вміти розпізнати посмертні зміни при проведенні розтину. Розрізняти посмертні зміни від прижиттєвих патологічних процесів.	Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 2. Морфологія пошкодження. Білкові дистрофії	6/6	Знати класифікацію дистрофій. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки білкових дистрофій. Розрізняти білкові дистрофії від інших схожих патологічних процесів	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 3.	2/2	Знати види жирових і	Здача	

Морфологія пошкодження. Вуглеводні та жирові дистрофії		вуглеводних дистрофій. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки жирових і вуглеводних дистрофій. Розрізняти жирові й вуглеводні дистрофії від інших схожих патологічних процесів	лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 4. Морфологія пошкодження. Мінеральні дистрофії	2/-	Знати види мінеральних дистрофій. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки мінеральних дистрофій. Розрізняти мінеральні дистрофії від інших патологічних процесів	Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 5. Морфологія пошкодження. Некроз і апоптоз	2/2	Знати визначення некрозу й апоптозу, види некрозів. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки некрозів. Розрізняти ознаки некрозу від інших патологічних процесів	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Змістовий модуль 2. Порушення кровообігу, лімфообігу й обміну тканинної рідини. Пристосувальні, компенсаторні й відновлювальні процеси			100	
Тема 6. Порушення крово- та лімфообігу й обміну тканинної рідини	4/4	Знати, які процеси відносять до порушень крово- та лімфо обігу й обміну тканинної рідини. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки вказаних процесів. Розрізняти морфологічні ознаки вказаних процесів від інших схожих патологічних процесів.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 7.	2/2	Знати, які процеси	Здача	

Пристосувальні, компенсаторні й відновлювальні процеси		відносять до пристосувальних, компенсаторних і відновлювальних. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки вказаних процесів Розрізнити морфологічні ознаки вказаних процесів від інших схожих патологічних процесів.	лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Змістовий модуль 3. Запалення. Пухлини				100
Тема 8. Морфологія запалення	6/6	Знати класифікацію запалення, морфологічну характеристику різних видів запалення Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки запального процесу. Диференціювати ознаки запалення від інших схожих патологічних процесів.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 9. Морфологія пухлин Морфологія	4/6	Знати класифікацію пухлин, морфологічну характеристику різних видів доброякісних і злоякісних пухлин. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки доброякісних і злоякісних пухлин. Розуміти етіологію і морфогенез пухлинного росту, канцерогенез.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Всього за 1 семестр				70
Залік				30
2 семестр				
Змістовий модуль 4. Патологія органів і систем організму				100
Тема 10. Патоморфологія хвороб серцево-	2/2	Знати основні хвороби серця і судин, органів кровотворення.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування.	

судинної і кровотворної систем		Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки зазначених хвороб. Розуміти їх етіологію і патогенез. Розрізняти ознаки зазначених хвороб від інших патологічних процесів.	Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 11. Патоморфологія хвороб органів дихання	2/2	Знати основні хвороби органів дихання. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки зазначених хвороб. Розуміти їх етіологію і патогенез. Розрізняти ознаки зазначених хвороб від інших патологічних процесів.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 12. Патоморфологія хвороб органів травлення	2/6	Знати основні хвороби органів травлення. Вміти розпізнавати макроскопічні й мікроскопічні ознаки зазначених хвороб. Розуміти їх етіологію і патогенез. Розрізняти ознаки зазначених хвороб від інших патологічних процесів.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 13. Патоморфологія хвороб органів сечостатевої системи	2/4	Знати основні хвороби органів сечостатевої системи. Вміти розпізнавати мікроскопічні ознаки хвороб нирок. Розуміти їх етіологію і патогенез. Розрізняти ознаки зазначених хвороб від інших патологічних процесів.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 14. Патоморфологія хвороб нервової системи	2/2	Знати основні хвороби нервової системи. Вміти розпізнавати мікроскопічні ознаки вказаних хвороб. Розуміти їх етіологію	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання	

		і патогенез. Розрізняти ознаки зазначених хвороб від інших патологічних процесів.	самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Змістовий модуль 5. Патоморфологія інфекційних і паразитарних хвороб тварин				100
Тема 15. Патоморфологія бактеріальних хвороб тварин	8/6	Знати основні інфекційні хвороби бактеріальної етіології. Вміти розпізнавати патоморфологічні ознаки вказаних хвороб, складати патологоанатомічний діагноз, диференціювати від інших хвороб. Розуміти патогенез вказаних хвороб.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 16. Патоморфологія хламідіозів і вірусних хвороб тварин	4/18	Знати основні інфекційні хвороби вірусної етіології. Вміти розпізнавати патоморфологічні ознаки вказаних хвороб, складати патологоанатомічний діагноз, диференціювати від інших хвороб. Розуміти патогенез вказаних хвороб.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 17. Патоморфологія мікозів тварин	2/4	Знати основні мікози й мікотоксикози. Вміти розпізнавати патоморфологічні ознаки вказаних хвороб, складати патологоанатомічний діагноз, диференціювати від інших хвороб. Розуміти патогенез вказаних хвороб.	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 18. Патоморфологія протозойних хвороб тварин і гельмінтозів	2/4	Знати основні протозоозни і гельмінтози. Вміти розпізнавати патоморфологічні ознаки вказаних хвороб, складати патологоанатомічний діагноз,	Здача лабораторної роботи. Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч.	

		диференціювати від інших хвороб. Розуміти патогенез вказаних хвороб.	в elearn)	
Змістовий модуль 6. Основи судово-ветеринарної медицини				100
Тема 19. Процесуальні основи судово-ветеринарної експертизи	2/4	Знати методику проведення судово-ветеринарної експертизи. Вміти оформлювати документацію патологоанатомічного розтину й складати висновок судово-ветеринарного експерта	Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Тема 20. Організаційні основи судово-ветеринарної експертизи	2/8	Знати методику проведення судово-ветеринарної експертизи. Вміти оформлювати документацію патологоанатомічного розтину й складати висновок судово-ветеринарного експерта	Усне опитування. Написання тестів. Виконання самостійної роботи (в.т.ч. в elearn)	
Всього за 2 семестр				70
Екзамен				30
Всього за курс				100

ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Політика щодо дедлайнів та перескладання:	Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності:	Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Курсові роботи, реферати повинні мати коректні текстові посилання на використану літературу
Політика щодо відвідування:	Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання екзаменів заліків	
	екзаменів	заліків
90-100	відмінно	зараховано
74-89	добре	
60-73	задовільно	
0-59	незадовільно	не зараховано

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Основи гістологічної техніки і морфофункціональні методи дослідження унормі та при патології/ Горальський Л. П. та ін. Ж.:«Полісся». 2005. 288 с.
2. Зон Г. А. Патологоанатомічний розтин тварин: Навчальний посібник. Донецьк, ПП Глазунов Р.О., 2009. – 189 с.
3. Борисевич Б. В. Патологічна анатомія тварин. Частина 1: Підручник.
4. Борисевич Б. В. Патологічна анатомія тварин. Частина 2: Підручник.
5. Сердюков Я. К. Судово-ветеринарна танатологія: навчальний посібник. Я.К. Сердюков, С. Є. Гаркуша, та ін.. К.: «ЦП «Компринт». 2017. 104 с.
6. Патологічна анатомія тварин. Підручник. Під заг. ред. М. К. Потоцького та П. П. Урбановича. К.: Ветінформ. 2008. 900 с.
7. Зон Г.А. Судово-ветеринарна експертиза. Навчальний посібник. Суми: „Мрія-1”. 2002. 258 с.
8. Забелло Є. М. Патологічна анатомія інфекційних хвороб тварин. К.:”Аграрна наука.”. 1997. 246с.
9. Закон України „Про судову експертизу”.
10. Господарський кодекс України.
11. Кримінальний кодекс України.
12. Кримінально-процесуальний кодекс України.